

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

ЈАВНА УСТАНОВА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР - БИТОЛА

**ГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА
ВО
НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР ЗА 2026 ГОДИНА**

Битола, Декември, 2025 год.

I ВОВЕД

- 1.1. ВИЗИЈА НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР
- 1.2. ГЛАВНИ ЦЕЛИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР
- 1.3. НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО ЗНАЧЕЊЕ НА НАЦИОНАЛНИОТ ПАРК ПЕЛИСТЕР
- 1.4. ГРАНИЦИ И ЗОНИ

II ПРОГРАМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ И АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО ПРОГРАМИТЕ / ПОТПРОГРАМИТЕ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР

ПРОГРАМА 1 ЗАЧУВУВАЊЕ И МОНИТОРИНГ НА ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО

ПОТПРОГРАМА 1 ДОЛГОРОЧЕН МОНИТОРИНГ НА ВИДОВИТЕ, ЖИВЕАЛИШТАТА И ПРЕДЕЛИТЕ

- 1.1.1 МОНИТОРИНГ НА СОСТОЈБАТА НА ЖИВЕАЛИШТАТА И ВИДОВИТЕ ВО НАЦИОНАЛНИОТ ПАРК ПЕЛИСТЕР
- 1.1.2 ИДЕНТИФИКУВАЊЕ НА ПРОЦЕСИТЕ И ЗАКАНИТЕ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ ПРЕДЕЛИТЕ СО ФИЗИЧКА ЗАШТИТА

ПОТПРОГРАМА 2 УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВЕАЛИШТА И ПРЕДЕЛИ

- 1.2.1 ЗАШТИТА НА СОСТОЈБАТА НА ЖИВЕАЛИШТАТА КОИ СЕ ПОД ЗАКАНА ОД ПОЖАРИ
- 1.2.2 УТВРДУВАЊЕ НА ПРОЦЕСИТЕ И ЗАКАНИТЕ КОИ ВЛИЈААТ НА ТРЕНДОВИТЕ НА ПОПУЛАЦИИТЕ

ПОТПРОГРАМА 3 ПОДОБРУВАЊЕ НА СОСТОЈБАТА НА ВИДОВИТЕ

- 1.3.1 УПРАВУВАЊЕ СО ВИДОВИТЕ ВО НП ПЕЛИСТЕР

ПОТПРОГРАМА 4 СЛЕДЕЊЕ НА СОСТОЈБАТА ВО РАСПРОСТРАНУВАЊЕТО НА ИНВАЗИВНИТЕ ВИДОВИ И ПРЕЗЕМАЊЕ МЕРКИ ЗА НИВНО ОТСТРАНУВАЊЕ

- 1.4.1 Спроведување на активности и мониторинг на алохтони видови

ПОТПРОГРАМА 5 ДОЛГОРОЧЕН МОНИТОРИНГ И ЗАШТИТА НА ГЕОНАЛСЕДСТВОТО

- 1.5.1 ЗАШТИТА НА ГЕОЛОШКОТО И ГЕОМОРФОЛОШКОТО НАСЛЕДСТВО
- 1.5.2 Зачувување на хидролошките карактеристики
- 1.5.3 Зачувување на значајните пределски или пејсажни вредности

ПРОГРАМА 2 ОДРЖЛИВО КОРИСТЕЊЕ НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ

ПОТПРОГРАМА 1 ОДРЖЛИВО КОРИСТЕЊЕ НА ДИВИТЕ ВИДОВИ (РАСТЕНИЈА И ГАБИ) КОИ СЕ СОБИРААТ ЗА КОМЕРЦИЈАЛНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМА 3 УПРАВУВАЊЕ СО ШУМСКИ ЖИВЕАЛИШТА И ЕКОСИСТЕМИ

ПОТПРОГРАМА 2 ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ЗАШТИТА НА ДРВЈА, ЗНАЧАЈНИ ЗА БИОЛОШКАТА

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

РАЗНОВИДНОСТ И МРТВА ШУМСКА ДРВЕСИНА ВО ШУМИТЕ ОД НП НП Пелистер

3.2.1 ДОРЕАЛИЗАЦИЈА НА ИЗРАБОТКА И ПОДИГАЊЕ НА АРБОРЕТУМ

ПОТППРОГРАМА 5 ПОШУМУВАЊЕ НА НЕОБНОВЕНИ СЕШИШТА, ОТВОРЕНИ ТЕРЕНИ, ПОСЛЕ ПРИРОДНИ ИЛИ АНТРОПОГЕНИ КАТАСТРОФИ И НЕСРЕЌИ, ТЕРЕНИ СО ЕРОЗИЈА И РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА ДЕГРАДИРАНИ ШУМСКИ СОСТОИНИ

3.5.1 ЗАЧУВУВАЊЕ НА ШУМСКИТЕ ЕКОСИСТЕМИ СО ПОШУМУВАЊЕ СОГЛАСНО ПРЕПОРАКИТЕ ОД СТУДИЈАТА ЗА РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА СТАРИТЕ МОЛИКОВИ ШУМИ ОКОЛУ БЕГОВА ЧЕШМА

3.5.2 ЗАЧУВУВАЊЕ НА ШУМСКИТЕ ЕКОСИСТЕМИ СО ПОТСЕЈУВАЊЕ

3.5.3 МЕЛИОРАТИВНО ОДГЛЕДУВАЧКИ МЕРКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ И РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА ШУМСКИ ЕКОСИСТЕМИ

3.5.3.1 ОТВАРАЊЕ НА ШУМИТЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА ПАТИШТА

3.5.3.1.1 ОДРЖУВАЊЕ НА ШУМСКИ ПАТИШТА ВО НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР

3.5.3.1.2 ИЗГРАДБА НА ШУМСКИ ПАТИШТА ВО НАЦИОНАЛ ПАРК ПЕЛИСТЕР

3.5.4 ОДРЖЛИВО КОРИСТЕЊЕ НА ШУМИТЕ ВО ПРИВАТНА СОПСТВЕНОСТ

ПРОГРАМА 4 УПРАВУВАЊЕ СО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

ПРОГРАМА 5 РАЗВОЈ НА ОДРЖЛИВ ТУРИЗАМ И РЕКРЕАЦИЈА

ПОТППРОГРАМА 1 ВАЛОРИЗИРАЊЕ НА ТУРИСТИЧКИТЕ ПРОСТОРИИ ЗА РАЗВОЈ НА ОДРЖЛИВ ТУРИЗАМ ВО НП ПЕЛИСТЕР И БЛИСКАТА ОКОЛИНА

5.1.1 ИНФОРМАТИВЕН ЦЕНТАР ВО НП ПЕЛИСТЕР

ПОТППРОГРАМА 2 РАЗВОЈ НА УСЛУГИ ЗА ТУРИСТИТЕ

5.2.1 ОРГАНИЗИРАЊЕ НА ВОДИЧКА СЛУЖБА

ПОТППРОГРАМА 5 ВАЛОРИЗАЦИЈА НА ТУРИСТИЧКИТЕ ПРОСТОРИИ ЗА РАЗВОЈ НА ОДРЖЛИВ ТУРИЗАМ ВО НП ПЕЛИСТЕР

5.5.1. ПРОМОЦИЈА НА ПАРКОТ КАКО ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА НА БАЛКАНОТ

5.2 ПОТППРОГРАМА 2 РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА ВО НП ПЕЛИСТЕР

5.2.1 ОДРЖУВАЊЕ И ИЗРАБОТКА НА ТУРИСТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА И ПОПРАТНИ СОДРЖИНИ

ПОТППРОГРАМА 3 СИСТЕМ НА МОНИТОРИНГ НА ПОСЕТИТЕЛИ ВО НП ПЕЛИСТЕР

5.3.1. МОНИТОРИНГ НА ПОСЕТИТЕЛИ ВО НАЦИОНАЛНИОТ ПАРК ПЕЛИСТЕР

ПРОГРАМА 6 ЛОКАЛЕН РАЗВОЈ (СО АКЦЕНТ НА ОДРЖУВАЊЕ НА ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ)

ПОТППРОГРАМА 1 АКТИВНО УЧЕСТВО НА ЛОКАЛНИТЕ ЗАЕДНИЦИ

6.1.1 ЛОКАЛНИ ЗАЕДНИЦИ

ПРОГРАМА 7 ИНФОРМИРАЊЕ, ПОДИГАЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСТ И ОБРАЗОВАНИЕ/ЕДУКАЦИЈА
ПОПРОГРАМА 1 ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ

7.1.1 ПРОМОЦИЈА И ПОЧЕТОК СО ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА РЕДИЗАЈНИРАНА ВЕБ СТРАНИЦА НА НП ПЕЛИСТЕР

ПОТППРОГРАМА 2 ОДНОСИ СО ЈАВНОСТА И ЈАКНЕЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСТ ВО ПАРКОТ

7.2.1 ИНФОРМИРАЊЕ НА ЈАВНОСТА

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

7.2.2. АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ НАСТАНИ

7.2.3. ИНФОРМИРАЊЕ И ПОДИГАЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСТ

ПОТПРОГРАМА 4 ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАНИЕ

7.4.1 ОБРАЗОВАНИЕ И ЕДУКАЦИЈА

ПРОГРАМА 8 РАКОВОДЕЊЕ, УПРАВУВАЊЕ, ФИНАНСИРАЊЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА

УПРАВУВАЊЕ СО НП ПЕЛИСТЕР

8.1.1 РАКОВОДЕЊЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА

ПОТПРОГРАМА ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ЈАВНАТА УСТАНОВА

8.1.2 ОБУКА НА ВРАБОТЕНИТЕ

ПОТПРОГРАМА 2 ФИНАНСИРАЊЕ

ПОТПРОГРАМА 3 ЕФИКАСНО И ЕФЕКТИВНО УПРАВУВАЊЕ СО ПАРКОТ

8.3.1 ПЛАНИРАНИ АКТИВНОСТИ ЗА СОРАБОТКА/КОНСУЛТАЦИИ СО ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ

III ТЕКОВНИ ПРОЕКТИ

I Вовед

Годишната програма за заштита на природата на Националниот парк Пелистер (ЈУНП Пелистер) е изготвена врз основа на обврската која произлегува од член 98, став 2 од Законот за заштита на природата (Сл. Весник на Р.М. бр. 67/04, 14/06, 84/07 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16 и 63/16), а во согласност со Правилникот за содржината на Плановите за управување со заштитени подрачја и содржината на годишните програми за заштита на природата (Сл. Весник на Р.М. бр. 26/12). Исто така, Програмата изработена е во согласност со Правилникот за посебни мерки за заштита на шумите од пожари (Службен весник на РМ, бр. 82/15) и Законот за пожарникарство (Службен весник на РМ 67/2004, 81/2007, 55/13 и 158/14).

Годишната програма за заштита на природата за 2026 г., е изготвена според основните елементи на Планот за управување со ЈУ Национален Парк Пелистер за периодот 2021 – 2030, изработен во рамките на Проектот “Воспоставување на нов менаџмент План за управување со Националниот парк Пелистер”, финансиран од Фондацијата ПОНТ. Со проектот од ПОНТ се спроведе Студија за ревалоризација/валоризација на вредностите на територијата на НП Пелистер и се изготви новиот План за управување на НП Пелистер, кој ги инкорпорира резултатите од TWINNING проектот, односно од истражувањата и изготвениот план за управување со Натура 2000 во НП Пелистер. Спроведена е Стратегиска оцена за животната средина за Националниот парк Пелистер.

Со Годишната програма за заштита на природата во НП Пелистер за 2026 година, се определуваат динамиката и носителите на активностите, изворите и износот на потребните финансиски средства за реализација на програмата. Реализирањето и спроведувањето на активностите и задачите утврдени со Годишната програма се во тесна зависност од организациските и материјално-финансиските претпоставки, како и од ангажирањето на релевантните институции и заинтересирани субјекти во заштитата и унапредување на вредностите на Паркот.

Националниот парк Пелистер од страна на МЖСПП, е идентификувано како идно НАТУРА 2000 подрачје во РСМ, и е избрано за пилот подрачје за реализација на активностите на TWINNING проектот: „Зајакнување на капацитетите за ефективно спроведување на европското законодавство во областа на заштитата на природата“. Со TWINNING проектот се изготвени планови за управување со Натура 2000 подрачјето - НП Пелистер, и истите се инкорпорирани, во финалниот План за управување на НП Пелистер (2021-2030). Во Планот за управување на НП Пелистер се инкорпорирани и резултатите од истражувањата спроведени во НП Пелистер од домашни експерти за определени видови и живеалишта, спроведени со средства на ЕУ, обезбедени од МЖСПП, а реализирани преку УНДП.

1.1. Визија на Националниот парк Пелистер

НП Пелистер е област со висока вредност на природата, познат по фасцинантниот и недопрен предел, богата и зачувана биолошка разновидност, место каде непречено се одвиваат природните процеси и функции. Зачуваноста на биолошката разновидност, на сите нивоа, е со поволен статус и продолжува да претставува главна одлика на Паркот. Непреченото одвивање на природните процеси, функции и циклуси во природните екосистеми подржуваат стабилни и витални популации на засегнатите и особено загрозените ендемични и други автохтони видови. Локалното население и посетителите ги препознаваат вредностите на Паркот, но и придобивките, ги поддржуваат и уживаат во широкиот спектар на активности кои се во согласност со природните услови како и културното наследство. Паркот го управува посветен кадар, кој применува модерни технологии за мониторинг, поседува комуникациски вештини кои ја јакнат синергијата помеѓу природата и човекот и обезбедуваат одржливо користење на природните ресурси и развој на туризмот. НП Пелистер со своите можности се наоѓа на туристичките мапи на Европа и светот.

1.2 Главни цели за управување со Национален парк Пелистер

Главните цели на Националниот парк Пелистер се содржани во дефинирањето на националниот парк, кој од страна на меѓународната и национална класификација спаѓа во втората категорија на заштита.

По дефиниција на IUCN (Меѓународна организација за заштита на природата) заштитените подрачја во II категорија се: "големи природни и културни добра, чија цел е да се заштитат големите еколошки процеси, и да се земат предвид комплементарните видови и екосистемите карактеристични за ова подрачје."

Според Законот за природа, член 72, национален парк е: „пространо претежно неизменето подрачје на копно или вода, со особени повеќекратни природни вредности, кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, а првенствено е наменет за зачувување на изворното природно, културно и духовно богатство“ (Сл. Весник на РМ бр. 67/04, 14/06, 84/07 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16 и 63/16).

Главни цели на заштита на Националниот парк Пелистер

- Вредностите на природата (биолошката и геолошката разновидност, како и пределот) во Паркот, од национална, ЕУ и глобална важност, се заштитени за добробитта на локалните заедници, посетителите и идните генерации;

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Културното наследство и традицијата се валоризирани, заштитени и претставуваат вредности за кои покажуваат интерес посетителите, туроператорите, а се придобивка за идните генерации;
- ЈУ НП Пелистер има стабилен буџет и едуциран кадар, кој гарантира успешно управување со вредностите на Паркот, успешно се справува со пожарите и другите природни непогоди, обезбедува континуиран мониторинг со користење на модерни технологии и стимулира и поддржува научни истражувања, вредни за науката и одржување на видовата разновидност и стабилноста на популации во Паркот;
- Наплатата за екосистемските услуги е регулирана и контролирана и претставува основа за поддршка и социјален развој на локалните заедници во и околу Паркот;
- Едукацијата за вредностите на Паркот и комуникацијата со заинтересираните страни и локалните заедници е силна страна на ЈУ НП Пелистер. Паркот претставува училница за природата на отворено и остварува синергија меѓу човекот и природата;
- Едукативните и туристички посети на Паркот се успешно управувани, во согласност со годишните програми, зголемениот број на туристички водичи и едукатори и системот за наплата. Процентот на посетители од земјата и странство, како и бројот на едукативни работилници расте до одржливи граници;

При определувањето на целите за заштита и одржлив развој следени се препораките на државните: Планови, Стратегии и меѓународните Конвенции.

За постигнување на овие цели Јавната установа Национален парк Пелистер го унапредува својот капацитет за управување и работи на добивање поголема поддршка од пошироката општествена заедница.

Создадени се услови за успешно и ефикасно управување со Националниот парк, врз принципите на заштита, преку избалансирани односи и одржливо користење на природните ресурси на паркот.

1.3. Национално и меѓународно значење на Националниот парк Пелистер

Од геолошките форми, најкарактеристичен белег на НП „Пелистер“ се камените реки, периглацијална рељефна појава која се јавува на височина од 1300 m до 2000 m. Овие камени реки се едни од најмаркантните на Балканскиот Полуостров.

НП „Пелистер“ поседува значајни вредности од аспект на биолошката разновидност. Идентификувани се голем број на меѓународно значајни видови од флората и фауната кои имаат конзервациско значење.

Во НП „Пелистер“ до сега се регистрирани 1307 таксони виши растенија, од кои секако за пошироката јавност е најпознат петоигличестиот бор молика *Pinus peuce*, балкански ендемит за

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

науката опишан точно од Пелистер. Покрај моликата, во Паркот се среќаваат уште 17 субендемита, а 32 таксони се меѓународно значајни видови (4 на додатоците на Директивата за живеалишта).

Имајќи ги предвид наведените информации, клучните вредности на Паркот се:

- Камени реки и литиците со камењари (пределни вредности и карактеристични живеалишта за приоритетни видови според Европските директиви);
- Глацијални езера со нивните циркови и високопланински извори (карактеристични пејсажни вредности и центри на ендемизам за дијатомејски алги);
- Моликови шуми (пределни вредности, добро зачувани состоини и *locus typicus* на моликата и живеалиште на други приоритетни видови според Европските директиви);
- Приоритетни типови на живеалишта според Европската директива за живеалишта: 6230*: Тревни површини богати со видот *Nardus*, на силикатни подлоги во планински подрачја (во рамките на 62D0 - Оромезиски ацидофилни тревни површини), 7220*: Извори кои петрифицираат со формација на варовнички депозит/туф и 6220* Псеудостепа со треви и едногодишни растенија Thero-Brachypodietea (Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea);
- Ендемити (посебно меѓу безрбетниците) и субендемита, заради кои Паркот најверојатно ги исполнува критериумите B2 и B3 за идентификација на Клучни подрачја за биолошката разновидност.
- Крупни цицачи, посебно кафеава мечка, и потенцијалот за поддржување на други видови крупни цицачи (тревопасни – балканска дивокоза, сверови – балкански рис).

Националниот Парк „Пелистер“ или делови од неговата територија, врз база на меѓународни критериуми и стандарди, се идентификувани како:

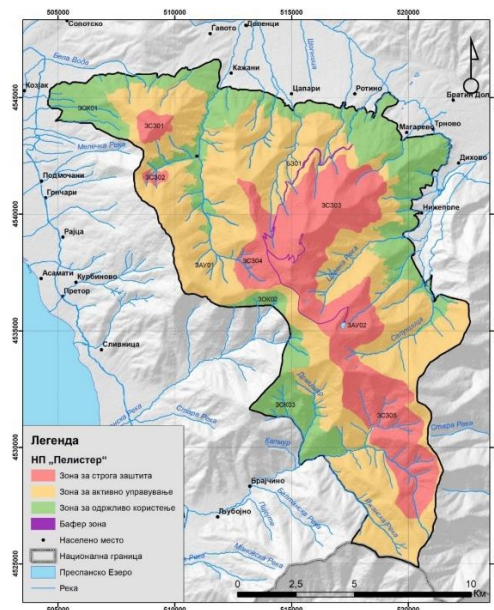
1. Идентификувано значајно растително подрачје (ЗРП) „Пелистер“
2. Идентификувано значајно подрачје за пеперутки (ЗПП) „Баба“ (FYRM-08)
3. Емералд подрачје „Пелистер“ (МК0000004)
4. Предлог Натура 2000 подрачје „Пелистер“
5. Идентификувано значајно подрачје за птици (ЗПП)
6. Во **Пан-европската еколошка мрежа** за Југоисточна Европа, Пелистер е идентификуван како важен коридор за движење на дивите растителни и животински видови. Додека во Предлог **Националната еколошка мрежа (МАК-НЕН)**, Пелистер е еден од четиринаесетте јадрови подрачја.
7. Долж границата меѓу Република Северна Македонија и Република Грција се протега дел од **Европскиот зелен појас**
8. **Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа**

1.4. Граници и зони

Националниот парк Пелистер се наоѓа во југозападниот дел на Република Северна Македонија, на северниот дел од Баба Планина, опфаќајќи го просторот од 891 до 2601 м надморска височина, со вкупна површина од 17.150 хектари. Северно од Паркот проаѓа регионалниот пат Битола-Ресен и се наоѓа планината Бигла, а на јужната страна Паркот се граничи со Република Грција. Источно од Паркот се наоѓа Пелагониската котлина и градот Битола, а на запад се наоѓа Преспанската котлина и градот Ресен.

Просторната идентификација, режимите, односно степените на заштита во Националниот парк се дефинирани како заштитни зони. Концептот на зонирање на паркот беше дефиниран врз основа на Законот за заштита на природата, член 92, став 4 (Сл. Весник на РМ 67/04, 14/06, 84/07 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16 и 63/16), во поглед на активностите и дејностите кои можат да се вршат во зоните. Согласно Законот за прогласување на Националниот парк Пелистер (Сл. Весник на РМ бр. 150/07) и врз основа на ревалоризацијата/валоризацијата на Паркот, се наметна потреба за модификација на внатрешните граници на зоните за строга заштита (и зоните за активно управување). Вкупното намалување на површината за строга заштита изнесува 795.8 ha или 4,6% од територијата на Паркот. Заради подобра заштита на вредностите, и на неколку други места во Паркот е проширена зоната за активно управување на сметка на зоната за одржливо користење, со што збирната површина на зоните за строга заштита и зоните за активно управување достигнува 75% од територијата на Паркот (нето промена на овие две зони од околу 11% во полза на построга заштита).

Овој пристап резултираше со намалување на површината на зона за строга заштита (за околу 5%) и значајно зголемување на зоната за активно управување (на сметка на зоната за строга заштита и зоната за одржливо користење).

Зонирање на НП „Пелистер,,

➤ Зона на строга заштита

Зоната за строга заштита (ЗСЗ) претставува дел од заштитеното подрачје со највисок интерес за заштитата, што се карактеризира со изворни, неизменети карактеристики на екосистемите или има сосема мали промени како резултат на традиционални управувачки практики. Во зоната за строга заштита се дозволени научно-истражувачки активности, доколку тие не се во спротивност со примарните цели на заштита на подрачјето (член 104 од Закон за заштита на природата).

Зоната на строга заштита во НП „Пелистер“ е поделена на три јадра. Првото и второто јадро претставуваат две засебни целини во шумско-стопанската единица „Вртушка“:

- Зона на строга заштита - 01 Вртушка
- Зона на строга заштита - 02 Св. Ана
- Зона на строга заштита - 03 Баба
- Зона на строга заштита - 04 Козји Камен
- Зона на строга заштита - 05

	Зона за строга заштита
Големина	4388.5ha (25.59%од Паркот)
Атрибути	Природна зона со незначително изменети живеалишта од примарно потекло и незначително човеково влијание после прогласувањето на Паркот. Присутни се голем број клучни живеалишта, видови и геоморфолошки појави. Отсуствуваат инфраструктурни објекти, со исклучок на Антенскиот предавател на МРТ на Врвот Пелистер и Планинарскиот дом на Големо Езеро.
Примарна цел на управувањето	Непречено одвивање на природните процеси со цел долгорочна заштита на карактеристичните екосистеми и придружните видови.
Секундарна цел на управувањето	Во зоната за строга заштита се дозволени научно-истражувачки активности, доколку тие не се во спротивност со примарните цели на заштита на подрачјето (член 104 од Закон за заштита на природата).

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

➤ Зона на активно управување

Зоната за активно управување (ЗАУ) претставува зона од висок интерес за заштита, во која се потребни поголеми управувачки интервенции со цел реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот. Во зоната за активно управување се дозволени активности од економски карактер кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштита, како екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство (член 105 од Законот за заштита на природа):

- **Зона на активно управување - 01**
- **Зона на активно управување - 02 Големо Езеро**

	Зона за активно управување
Големина	8496.5ha (49.54% од Паркот)
Атрибути	Природна зона во која се присутни голем број клучни живеалишта и видови. Од инфраструктурата присутен е еден помал објект во сопственост на МРТ, во постапка на легализација.
Примарна цел на управувањето	Непречено одвивање на природните процеси во која се потребни поголеми управувачки интервенции со цел реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот.
Секундарна цел на управувањето	Во зоната за активно управување се дозволени активности од економски карактер кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштита, како екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство

➤ Заштитен појас (бафер зона)

Бафер зона - 01 – Во бафер зоната е ставен патот кој од Палиснопје води кон врвот Пелистер и кон Големо Езеро, како и појас со широчина од 5 метри непосредно околу патот. Појасот околу патот е оставен единствено со намена да овозможи одржување на патот во природна состојба. Во бафер зоната се вклучени и телекомуникациската антена со објектот на врвот Пелистер и планинарскиот дом на Големо Езеро. Овој појас е оставен единствено со намена да овозможи одржување на патот во природна состојба. Во оваа зона нема да се дозволи изградба на друга

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

линиска или урбана инфраструктура, како ни унапредување на патната инфраструктура преку асфалтирање, поплочување или на друг начин менување на површината на патот. Дополнително, заради заштита на зоната за активно управување од притисоците/влијанијата врз природните вредности кои може да настанат од активности кои се одвиваат надвор од границите на Паркот, секаде каде што зоната за активно управување излегува, односно се тангира, со надворешната граница на Паркот е поставен заштитен појас во широчина од 5 m.

➤ Зона на одржливо користење

Зона за одржливо користење (ЗОК) претставува значителен дел од заштитеното подрачје која не поседува високи вредности за заштитата, каде што се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шумски насади коишто не се карактеристични за подрачјето, како и населени места со околното земјоделско земјиште (член 106 од Закон за заштита на природа).

На оваа зона отпаѓа преостанатата територија на Паркот (4194,4 ha).

Со воспоставувањето на новото предлог-зонирање на територијата на Националниот парк, истото sukcesивно ќе биде имплементирано и во Посебните планови за одгледување и заштита на шумите во заштитени подрачја т.е во трите посебни шумско-стопански единици: Брајчино, Вртешка и Пелистер.

	Зона за одржливо користење
Големина	4193.4ha (24.45%од Паркот)
Атрибути	Зона наменета за туристичко – рекреативни активности. Присутни се повеќе живеалишта и видови. Присутна е незначителна инфраструктура.
Примарна цел на управувањето	Еколошко поврзување на живеалиштата и контрола на човековото влијание врз природната зона.
Секундарни цели на управувањето	<ul style="list-style-type: none">✓ Туристички активности✓ Собирање на лековити растенија и габи

Зони во НП „Пелистер“

Зона	Зони (ha)	Зони (%)
Заштитен појас	71.12	0.41%
Зона за строга заштита	4388.5	25.59%
Зона за активно управување	8496.5	49.54%
Зона за одржливо користење	4193.4	24.45%
ВКУПНО	17149.5	100.00%

II ПРОГРАМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ И АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО ПРОГРАМИТЕ / ПОТПРОГРАМИТЕ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПЕЛИСТЕР

За реализација и имплементација на годишните потреби, согласно Планот за управување на НП Пелистер според категоријата и целта на заштита на подрачјето, во наредната година потребно е да се спроведат следните програми, односно потпрограми, за управување со Националниот парк Пелистер:

Програма 1: Зачувување и мониторинг на природното наследство

Програмата за зачувување и мониторинг на природното наследство на НП Пелистер е директно поврзана со визијата за паркот, според која зачуваноста на биолошката рановидност на сите нивоа е со поволен статус и продолжува да претставува главна одлика на паркот. Непреченото одвивање на природните процеси, функции и циклуси во природните екосистеми поддржуваат стабилни и витални популации на засегнатите и особено ендемски и други ретки автохтони видови.

Зачувувањето и мониторингот на природното наследство во Националниот парк Пелистер ќе се реализира преку следните активности распоредени во следните потпрограми:

Потпрограма 1 Долгорочен мониторинг на видовите, живеалиштата и пределите

1.1.1 Мониторингот на состојбата на живеалиштата и видовите во Националниот парк Пелистер

Како една од основните активности мониторингот на состојбата на живеалиштата и видовите во НП Пелистер ќе се реализира преку:

- Со новиот План за управување во Националниот парк, има услови за поконкретно спроведување на мерките и активностите за мониторинг на состојбата на живеалиштата и видовите како една од основните активности на управувањето со НП Пелистер.
- Конзервациски мерки и акциски план- за Corn Crane (*Crex crex*). Овој вид се наоѓа на Директива за птици Анекс I (шифра 560); IUCN ERL категорија – LC; Додаток II на Бернската конвенција; Додаток II на Бонската конвенција. Активноста ќе се спроведе преку проектот “ЗА

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

ПЕЛИСТЕР” финансиран од МЖСПП.

➤ Мониторинг на старите моликови шуми во локалитет Пелистер („Бегова Чешма), се спроведува согласно Студијата и среднорочна програма на мерки за ревитализација на старата моликова шума во локалитетот „Бегова Чешма“, изработена од Шумарски факултет во 2008 г. ЈУНП Пелистер поднесе апликација и **Иницијатива за користење на финансиска поддршка од Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој за 2026 година** до Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство за обезбедување финансиска поддршка за спроведување на активности во рамки на заштита, унапредување и одржливо управување со шумските екосистеми од Моликата – *Pinus Peuce*. Целта на оваа иницијатива е изработка на Студија и Програма за Заштита и Студија и Програма за ревитализација и обновување на моликовите насади (*Pinus peuce*) на подрачјето на ЈУ Национален парк Пелистер. Потребата од вакви документи произлегува од актуелните состојби во шумските екосистеми, каде е забележано деградирање на одредени површини со молика како резултат на биотски и абиотски фактори.

Студијата и програмата ќе овозможат:

- сеопфатна анализа на здравствената состојба на моликовите насади,
- утврдување причини и ризици поврзани со процесите на сушење и ослабување на насадите,
- дефинирање конкретни мерки за санација, заштита и долгорочна ревитализација,
- планирање на приоритети, динамика и потребни ресурси за нивна реализација,
- создавање стручна основа за понатамошно одржливо управување со овој ендемичен и исклучително значаен вид.
- Изработката на овие документи е од суштинско значење за зачувување и унапредување на моликовите насади, кои претставуваат основна природна вредност на Националниот парк Пелистер и важен дел од шумските екосистеми.
- Мониторинг и контрола на алохтоните видови (црн бор, бел бор, ариш, смрча, дуглазија) редовно се контролира и регулира со извршување на одгледувачки мерки врз основа на Посебниот план за одгледување и заштита на шумите во ШСЕ „Вртушка” со важност од 2020 – 2029 година.
- **Зелена буксбаумиа – (*Buxbaumia viridis*)**

Buxbaumia viridis (зелен штит-мов) е редок епиксиличен бриофит со дисјунктна распространетост на северната хемисфера. Видот е строго поврзан со силно распаданото мртво

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

дрво, најчесто од четинари, во напредна фаза на деградација. Во Националниот парк „Пелистер“ е евидентиран на северните падини на планината, на надморска височина од 1400–1600 m, на распаднати трупци од *Abies borisii-regis* и *Pinus peuce*. Главни закани за видот се шумарските активности, особено голата и селективната сеча, како и намалувањето на количината на мртво дрво во управуваните шуми. Активностите во тековната година ќе бидат насочени кон следење на состојбата на познатите микролокации и зачувување на мртвото дрво како клучен елемент на живеалиштето.

➤ ***Alchemilla peristerica* (Пелистерски росник)**

Alchemilla peristerica е локален македонски флористички ендемит од фамилијата Rosaceae. Видот се развива на влажни места во подножјето и пониските делови на Пелистер, до 1600 m н.в., и е потврден на локалитетот Палиснопје. Во тековната година се планира периодично теренско следење со цел утврдување на состојбата на популациите и потенцијалните закани.

➤ ***Gentiana punctata* (Точкестата линцура)**

Gentiana punctata е планински тревен вид распространет во Централна и Југоисточна Европа. Во НП „Пелистер“ мониторингот ќе се спроведува на повеќе локации (Големо Езеро, Антена, Ловечка куќа, Козји Камен, Семафори и Орлови бари), со цел следење на просторната распространетост и трендовите на популацијата.

➤ ***Lilium albanicum* (Албански крин)**

Албанскиот крин е балкански вид со варијабилна боја на цветовите. Во Националниот парк „Пелистер“ најчесто се среќава жолта форма, регистрирана на локалитетите Антена и Семафори (Мало Езеро). Мониторингот ќе биде насочен кон утврдување на бројноста и состојбата на популациите.

➤ ***Crex crex* – (Прдавец)**

Прдавецот (*Crex crex*) е глобално загрозен вид птица од семејството Rallidae, наведен во Анекс I од Директивата за птици и заштитен согласно Бернската конвенција. Видот е тесно поврзан со традиционално управувани влажни и полувлажни ливади, пасишта и долински тревни живеалишта, каде што гнезди на земја.

Во Националниот парк „Пелистер“ и неговото пошироко подрачје, потенцијални живеалишта за прдавецот се присутни во пониските и средни надморски височини, особено во ливадските комплекси и земјоделските мозаични предели. Главни закани за видот се раната и интензивна косидба, напуштањето на традиционалното сточарство, фрагментацијата на живеалиштата и вознемирувањето за време на периодот на гнездење.

➤ ***Pyrrhocorax pyrrhocorax* – (Црвеноклуна галица)**

Црвеноклуната галица е планински вид птица карактеристичен за отворени карпести предели, пасишта и високопланински ливади. Видот е присутен во повисоките делови на Националниот парк „Пелистер“, особено во алпскиот и субалпскиот појас. Се гнезди во карпести пукнатини и стрмни карпи, а исхраната ја базира на безрбетници и семиња.

Планираните активности ќе вклучуваат теренски набљудувања и мапирање на потенцијалните гнездилишта, со цел следење на присуството и просторната распределба на видот. Посебно внимание ќе се посвети на зачувување на отворените планински живеалишта и ограничување на вознемирувањето во периодот на гнездење.

➤ ***Pyrrhocorax graculus* – (Жолтоклуна галица)**

Жолтоклуната галица е типичен високопланински вид, поврзан со алпски пасишта, карпести масиви и отворени предели над шумската граница. Во НП „Пелистер“ се среќава во највисоките делови на планината, најчесто во близина на карпести гребени и високи платоа.

Мониторингот ќе се спроведува преку визуелни пребројувања и евидентирање на јатата, со цел проценка на бројноста и сезонската динамика. Активностите ќе придонесат кон подобро разбирање на статусот на видот и зачувување на високопланинските екосистеми кои се од клучно значење за негов опстанок.

➤ **Мечка - (*Ursus arctos*)**

Кафеавата мечка е строго заштитен вид и еден од клучните големи цицачи во паркот. Мониторингот ќе се спроведува преку следење на траги, белези и користење на фото-замки. Во моментов на територијата на паркот се поставени 16 камери за следење на движењето и активноста на видот.

➤ ***Rupicapra rupicapra* – (Дива коза)**

Балканската дивокоза е вид со мала и чувствителна популација во НП „Пелистер“. Планираните активности опфаќаат теренски набљудувања во алпскиот дел на паркот и подготовка на основа за идни конзервациски мерки.

➤ ***Capreolus capreolus* – (Срна)**

Срната е широко распространет копнен цицач и еден од клучните тревопасни видови во шумските и шумско-пасишните екосистеми на Националниот парк „Пелистер“. Видот е присутен во пониските и средни надморски височини, каде што користи мозаик од листопадни и мешани шуми, грмушести појаси и отворени ливади.

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

Мониторингот на срната ќе се спроведува преку индиректни методи, вклучувајќи евидентирање на траги, измет, визуелни набљудувања и анализа на податоци од фото-замки. Активностите ќе овозможат проценка на распространетоста, релативната бројност и просторната динамика на популацијата.

Посебно внимание ќе се посвети на идентификација на потенцијални закани, како што се вознемирување, фрагментација на живеалиштата и притисоци од нелегален лов. Резултатите од мониторингот ќе послужат како основа за унапредување на мерките за управување и зачувување на стабилна популација на срна во паркот.

➤ Еленче – (*Lucanus cervus*)

Еленчето е сапроксилен вид зависен од стари дабови шуми. Мониторингот ќе се спроведува преку активно пребарување и користење на светлосни мамки во периодот на репродукција.

➤ *Euphydryas aurinia*

Овој пеперутков вид е поврзан со отворени ливадски живеалишта. Активностите ќе се фокусираат на следење на возрасните единки и ларвените колонии.

➤ *Salmo peristericus* – (Перистерската пастрмка)

Перистерската пастрмка е ендемичен и строго заштитен вид. Мониторингот ќе се реализира во Брајчинска Река и нејзините притоки со цел следење на распространетоста и состојбата на популациите.

➤ **Хабитати (живеалишта) кои се мониторираат во Н.П.Пелистер**

Во рамки на програмата ќе се следат следните типови на живеалишта: високи оромедитерански борови шуми (95A0), силикатни сипари (8150), глацијални езера, мезиски букови шуми и алувијални шуми со *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*. Акцент ќе се стави на зачувување на природните карактеристики и подобрување на конзервацискиот статус.

➤ Потпрограми и посебни цели

Долгорочен мониторинг

- Следење на трендовите на популациите на избрани видови;
- Идентификација на закани и процеси кои влијаат врз живеалиштата и пределите.

Управување со живеалишта и предели

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Ревитализација и унапредување на засегнатите живеалишта;
- Намалување на антропогениот притисок врз природните вредности.

Подобрување на состојбата на видовите

- Спроведување мерки за заштита и, каде што е возможно, реинтродукција на клучни видови.

Инвазивни видови

- Проценка и следење на распространетоста на алохтони и инвазивни дрвни видови и нивното влијание врз автохтоната вегетација.

Планот за управување на Националниот парк Пелистер 2021-2023

Проектот “Мониторинг и конзервација на клучните видови во Националниот Парк Пелистер” – PONT

Twining – Natura 2000

1.1.2. Идентификување на процесите и заканите кои влијаат врз пределите со физичка заштита

Контрола и спречување на бесправните дејствија ќе се спроведуваат и во текот на 2026 година. Активностите ќе бидат спроведени од страна на чуварите на паркот. Распоредот на теренските активности се подготвува редовно и содржи контрола на бесправни градби, бесправна сеча, криволов, бесправна експлатација итн.

За оваа намена чуварската служба е опремена со основните материјални и технички средства неопходни за извршување на задачите, но во текот на наредната година потребно е обновување на возниот парк, опремата, униформите, и на дел од ХТЗ опремата. Набавката на ХТЗ опрема за постојаните и сезонските работници во Националниот Парк ќе се изврши според проценката на ризик, споредена согласно работата на секој вработен.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна на вработените ЈУНП Пелистер, ангажирани 7 чувари (плати, гориво, опрема). Потребните средства за опрема се наведени во ставката набавка на опрема во финансискиот дел на оваа програма.

Потпрограма 2: Управување со живеалишта и предели

1.2.1 Заштита на состојбата на живеалиштата кои се под закана од пожари

Согласно Законот за пожарникарство (Службен весник на РМ 67/04, 81/07, 55/13, 158/14, 193/15 и 39/16), ЈУ НП Пелистер е во завршна фаза на изработка на 10 годишна Програма за заштита на ЈУНП „Пелистер“ од пожари со важност (2026-2035), која ќе биде приложена откако ќе биде завршена/направена. Активностите за заштита од пожари се прецизирани со Оперативениот годишен план за заштита од пожари за 2026 год.

Тековните активности на Управата за контрола на пожарите во Паркот поради финансиски ограничувања, се карактеризираат со недоволната техничка опременост во однос на големината и карактерот на теренот, но се прават исклучителни напори да се надминат недостатоците и проблемите, при што, соработката со локалното население во контролата на пожарите. Соработката е на завидно ниво и е од исклучителна важност. Затоа во текот на 2026 година се планира доопремување со техничка опрема за заштита од пожари.

Со цел за поефикасно и побрзо да се реагира за гаснење на шумски пожар како и секоја година - предвидена е обука за гаснење на пожар на постојани и сезонски работници, 10 лица, кои што обуки ЈУ НП Пелистер ги реализира во соработка со Територијалната противпожарна единица Битола (ТППЕ Битола) и Дирекција за заштита и спасување.

ЈУ НП Пелистер активно учествува во имплементирањето на Проектот за воспоставување на интегриран систем за превенција и рано предупредување за шумски пожари во РСМ, како еден од корисниците на интегрираниот ГИС систем со соодветна база на податоци, која ќе биде надополнувана и дооформена во 2026 година.

ЈУНП Пелистер преку проектот ИПА **ПРЕВЕН-Т** кој се однесува на рано откривање и детектирање на пожарите, активно ќе ја користи опремата и ќе прави одржување на истата а тоа се: две камери за следење на шумска површина и детекција на шумски пожари-напојување со соларна енергија. Сервер и екстерен диск компатибилен со серверот и пет (5) хидрометеоролошки станици.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна на вработените и дополнително ангажирани 35 лица x 4 месеци (плати, дневници, гориво, опрема).

1.2.2 Утврдување на процесите и законите кои влијаат на трендовите на популациите

ЈУ НП Пелистер има законска обврска континуирано, а исто така и во 2026 година, да ја следи здравствената состојба на шумите во локалитет „Пелистер,, „Брајчино,, и „Вртешка,, и по потреба да превзема превентивни мерки за санирање на просторот.

Следењето на загрозеноста и општата здравствена состојба на шумите и шумското земјиште во

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

Паркот вклучува:

- Извршување на редовен здравствен преглен во соработка со Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинжинеринг Ханс Ем – Скопје.
- Доколку се забележи загрозеност на здравствената состојба на шумските екосистеми се известува ИДП служба - Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинжинеринг Ханс Ем – Скопје.
- ЈУ НП Пелистер ќе се вклучи во авионско третирање на болести, ако има такво третирање, за појавен боров четник кај белиот и црниот бор, а во дабовите шуми жолтомешката. Оваа активност се реализира во соработка со Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинжинеринг Ханс Ем – Скопје. (експерти по шумарство) кои се главни организатори за авионски третирања.
- теренски обиколки, дефинирање и спроведување на мерките за заштита и зачувување на подрачјето под строга заштита.
- следење на штетните видови на инсекти.
- воспоставување на хигиена во шумите и отстранување на други отпадоци и материјал, кој претставува опасност за размножување на штетници.

Наведените активности воедно претаствуваат и мерки за спроведување на целокупната заштита на Паркот. Доколку се појават вакви индикации, ќе се спроведуваат фитосанитарни мерки предвидени со законската регулатива, кои претставуваат законска обврска за заштитата на шумите.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна на вработените ЈУ НП Пелистер, ангажирани 25 лица (плати, гориво, опрема).

Потпрограма 3: Подобрување на состојбата на видовите

1.3.1 Управување со видовите во НП Пелистер

Заштитата, одгледувањето и пред сè управувањето со дивечот во НП Пелистер се регулирани согласно годишната Програма за заштита, одгледување и пред сè управување со дивечот во Националниот парк Пелистер за 2025/2026 год. Со оваа програма акцент е ставен врз видовите за кои со определени заштитни и одгледувачки мерки за подобрување на густината, половата и возрастната структура, а со тоа и квалитетот и виталноста на популацијата на дивечот. Врз основа на препорачаните мерки ќе се утврдат и потребните интервенции, со цел да се задоволат животните потреби на одделни видови, ќе се проценат можностите и ќе се определат формите на користење во текот на целата година:

- Доволно количество на храна (со мелиорација на пасишта и ливади, обработка на ниви за дивечот, садење на плодносни видови дрвја и грмушки, или набавка

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

на потребни количини на сочна и зрнеста храна).

- Потребен број на солишта и сол за преживарите.
- Изградба на хранилишта и поилишта.
- Формирање на засолништа за дивечот.

Со Годишната програма за заштита на дивечот 2025/2026 се утврдуваат приоритетните мерки и активности предвидени во тековната година, а се однесуваат на заштитата, одгледувањето и управувањето со дивечот, со цел да се подобрат условите за неговиот траен опстанок и развој. Истите ќе се применуваат само во Зоната за активно управување и Зоната за одржливо користење, врз основа на претходно добиена дозвола од Министерот кој раководи со органите надлежни за вршење на работите од областа на ловството, но и Министерот кој раководи со органите надлежни за вршење на работите од областа на заштитата на природата. Во Зоната за строга заштита не се предвидени никакви активности во интерес на задржувањето на изворните и неизменетите карактеристики на екосистемите.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 6 лица (сол, минерали, зрнеста храна, семе, опрема, плати, гориво).

Потпрограма 4: Следење на состојбата со распространувањето на инвазивните видови и преземање мерки за нивно отстранување

1.4.1 Спроведување на активности и мониторинг на алохтони видови

- Мониторингот и контролата на алохтоните видови се врши врз база на научна и стручна анализа на можностите за враќање на првобитната автохтона вегетација во НП Пелистер. При тоа непосредни цели се увид во состојбата на присутното на дрвенести автохтони видови и нивното распространување во Националниот парк Пелистер, како и утврдување на влијанието на алохтоните видови врз другите дрвенести автохтони видови. Акцент се става на алохтониот **бор стробус** и неопходна е поголема контрола и мониторинг бидејќи борот стробус е петто-игличест алохтон вид и е во ист род со моликата, така што може да се случи вкрстување, со што би се создале услови за загрозување на генофондот на моликата. Со цел утврдување на методологијата и динамиката за реализација на оваа активност стручните лица на ЈУ НП Пелистер ќе продолжат со мониторинг и контрола на алохтоните видови (црн бор, бел бор, ариш, смрча, дуглазија) редовно се контролира и регулира со извршување на одгледувачки мерки врз основа на Посебниот план за одгледување и заштита на шумите во ШСЕ „Вртушка“ со важност од 2020 – 2029 година.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 8 лица (опрема, плати, гориво.)

1.5 Потпрограма 5: Долгорочен мониторинг и заштита на геонаследството

Зачувување на значајните елементи од физичката средина (геолошки, геоморфолошки, хидролошки карактеристики)

1.5.1 Заштита на геолошкото и геоморфолошкото наследство

Оваа потпрограма се фокусира пред сè на камените реки кои претставуваат реткост на Балканот. Површината на камените реки во Паркот постепено се намалува поради ширењето на моликовите шуми. Долгогодишните набљудувања на стручните лица во Паркот укажуваат на тоа дека возрасните моликови стебла кои растат на камените реки побрзо и почесто се сушат во споредба со оние кои растат на локалните простори со добро развиена почва. Ваквата појава посочува на можна реверзибилност на процесот на сукцесија на моликата на подолг рок. Сепак, ваквите хипотези треба да се потврдат со подолгорочни и систематски набљудувања поради што се спроведува мониторинг на моликовите шуми. Во текот на 2026 год ќе се направи анализа во соработка со стручни лица од МЖСПП и Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинжинеринг Ханс Ем – Скопје ќе се утврдат конкретни активности кои ќе се преземат во 2026 год.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 5 лица (опрема, плати, гориво).

1.5.2 Зачувување на хидролошките карактеристики

Зачувување на хидролошките карактеристики на реките и посебно на Големото и Малото езеро на Пелистер се реализира со постојан мониторинг на постетителите кои претставуваат евентуални потенцијални загрозувачи но и со постојана контрола на квалитетот на вкупните води во Националниот парк Пелистер, како и на состојбата со зачувување на биолошкиот минимум на оние реки на кои се изградени мали хидроцентрали.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 5 лица (опрема, плати, гориво).

1.5.3. Зачувување на значајните пределски или пејзажни вредности

Зачувувањето и унапредувањето на пејзажните вредности на Паркот се темелат на следните мерки и услови:

- Спроведување на сите обврски од законските прописи кои се однесуваат на оваа област
- Заштита на посебните природни и културно - историски вредности како приоритетни барање во користењето и намената на површините

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Водење на сметка за влијанието на природните вредности на Паркот при изградба на нови рекреативни содржини
- Изработка на типични ознаки, табли, еколошки паноа и сл. кои се поставуваат на на фреквентните и посебно утврдени локации низ Паркот
- Уредување и заштита на приоритетните локации и атракции во паркот
- Санирање на шумските патишта, отстранување на разен отпаден материјал и воспоставување на хигиена во шумата

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 5 лица (опрема, плати, гориво).

2. ПРОГРАМА 2: Одржливо користење на природните ресурси

Потпрограма 1: Одржливо користење на дивите видови (растенија и габи) кои се собираат за комерцијални цели

Оваа Потпрограма го регулира собирањето на другите шумски производи врз основа на правилата на одржливо искористување и со примена на научни сознанија. Во рамките на оваа програма во изминатите години се реализираа повеќе активности за воспоставување на систем на дозволи/договори за одржливо собирање на боровинките во Национален парк Пелистер, кои ќе продолжат и во текот на 2026 година. Како дополнување на овие активности ќе се извршува мапирање на територијата на која се наоѓа боровинката и другите шумски производи и се прави проценка на количините за одржливо собирање. Процентите просечни количини кои ќе се соберат во 2026 се следни: елово семе 100 кг, моликово семе 100 кг, боровинки 100.000 кг.

Собирањето на моликовото и еловото семе ќе го вршат искусни работници од потпелистерските села.

Во рамките на годишната програма за работа, ЈУНП „Пелистер“ планира да реализира анкета со собирачите на шумски плодови кои се активни на територијата на националниот парк. Целта на оваа анкета е:

- Да се добијат релевантни податоци за видовите, количините и локациите на собирање на шумски плодови.
- Да се идентификуваат практиките и потенцијалните предизвици со кои се соочуваат собирачите.
- Да се обезбеди основа за изготвување на поефикасни стратегии за управување со природните ресурси и одржливо користење на шумските плодови

Во согласност со законските регулативи, издавањето на дозволи за собирање на шумски плодови го врши Министерството за животна средина и просторно планирање. ЈУНП „Пелистер“ ќе соработува со Министерството за да обезбеди ефикасен процес на информирање и водење

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

на собирачите, согласно важечките правила и процедури.

Оваа активност има за цел да придонесе за зачувување на биодиверзитетот, одржливо управување со ресурсите и унапредување на соработката со локалното население.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум на ЈУНП Пелистер во соработка со овластено сертификационно тело, 5 редовни вработени и 10 лица дополнително ангажирани контролори за време на бербата на боровинките (трошок за собирање на семе, трошок за сертификација, опрема, плати, гориво).

3.ПРОГРАМА 3: Управување со шумски живеалишта и екосистеми

Програмата ќе води кон подобро управување со шумските подрачја. Управувањето со шумите треба да се заснова на екосистемски пристап и приспособување на шумски практики во согласност со еколошките процеси и модели.

3.2 Потпрограма 2 Идентификација и заштита на дрвја, значајни за биолошката разновидност и мртва шумска дрвесина во шумите од НП Пелистер

3.2.1 Дореализација на изработката на арборетум

Арборетумот е дизајниран како шумски парк кој ќе претставува место за пријатна прошетка и учење со трасирани патеки низ родовите на шумски заедници, обележани со плочки со латински и народни имиња.

Проектната задача за изработка на теренот е изведена на простор од 2,5 ха околу Информативниот Центар – арборетум со видови застапени во Националниот парк Пелистер. Се работи за подигање на своевидна ботаничка градина во која се одгледуваат дрвја и други растителни видови, кои распоредени воглавно по родови.

Во текот на 2026 година ќе се дореализираат следните активности:

- Дооформување на посебните месторастежни услови за соодветните видови кои се внесуваат во арборетумот (според еколошката валенција), поставување на таблички за истите и засадување на нови садници на местото на оние кои не се прифатени и дооформување со други автохтони видови.
- Богатиот и разновиден шумскиот екосистем на Пелистер, ќе се рефлектира во Арборетумот на дрвенасти видови.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна изведувач ангажиран со соодветен тендер од страна на УНДП, вработени ЈУ НП Пелистер

Потпрограма 5: Пошумување на необновени сечишта, отворени терени, после природни или антропогени катастрофи и несреќи, терени со ерозија

и ревитализација на деградирани шумски состоини

3.5.1 Зачувување на шумските екосистеми со пошумување согласно препораките од студијата за ревитализација на старите моликови шуми околу Бегова Чешма

Врз основа на препораките од Студијата и среднорочната програма на мерки за ревитализација на старите моликови шуми во локалитетот Бегова Чешма во Националниот парк Пелистер изработена од Шумарски факултет од Скопје во 2008 г. во текот на изминатите години, континуирано се одвиваат активности за обнова на старите моликови шуми на 2 површини, од кои една кај место викано – Ластојчин камен (локалитет „Бегова чешма“) и втората површина над Детското одмаралиште, исто така (локалитет „Бегова чешма“). Во 2026 година се планира да се продолжи редовно одржување на веќе постоечките површини и во 2026 година се планира да се изработи Програма за ревитализација на старата моликова шума каде би се возобновиле површините кои оштетени од снегоизвалите, ветроизвалите и други природни фактори кои се случија во текот на месец ноември и декември 2024 година.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна на вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 15 лица (плати, материјал, гориво).

3.5.2 Зачувување на шумските екосистеми со потсејување

Оваа активност се однесува на одржувањето на шумите, нега и заштита на екосистемите од растителни болести, штетници, заштита од пожари и сл. Со пошумувањето и потсејувањето, како важни мерки во зачувувањето на шумските екосистеми се пополнуваат загрозените состојби со автохтони видови, се санираат и обновуваат заболените шумски култури и се санира деградираното шумско земјиште. Во наредната година планирани се одредени количини на семе и средства со што ќе се финансираат мерките во домен на одгледување и заштита на шумите.

Во текот на 2026 година во ЈУ НП Пелистер се предвидува да се изврши потсејување во локалитет „**Пелистер**“ со моликово семе во следниве оддели: 32 пододдел б.

Одговорно тело за спроведување: Активноста се спроведува од страна на вработените ЈУ НП Пелистер, ангажирани 15 лица (плати, гориво, материјал).

3.5.3 Мелиоративно-одгледувачки мерки за подобрување и ревитализација на шумски екосистеми

Согласно со План за управување на Националниот Парк Пелистер 2021-2030, Планови за одгледување и заштита со шумите: „Пелистер“ 2025-2034; и “Вртушка” период 2020-2029, и “Брајчино” период 2021-2030 и Оперативниот план за првиот петгодишен период (од 2020-2026 год.) кој е во согласност со правилникот со содржината во плановите за управување на заштитените подрачја за заштита, според Програма 3 - Програма за управување со шумски

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

живеалишта и екосистеми, Потпрограма-Пошумување на необновени сечишта, отворени терени, после природни или антропогени катастрофи и несреќи, терени со ерозија и ревитализација на деградирани шумски состоини, од оперативниот план во шумите на Паркот во текот на 2026 год. ќе се превземат следните активности и заштитни мерки за заштита на шумите и шумското земјиште:

- Мелиоративни и одгледувачки активности,
- Селективни прореди за ревитализација на деградирани насади,
- Отварање на шумите и одржување на постоечките патишта .

Покрај овие активности исто така ќе се има во предвид и оставање на доволна количина на мртвата дрвесина во сите шумски екосистеми, заштита на старите и големи дрвја, заштита на дрвја од семено потекло таканаречени семењаци, заради продукција на добар генофонд, заштита на хабитатни дрвја, да се зголеми количеството мртва биомаса, отстранување на алохтони шумски видови, активно управување со моликовите шуми според оперативниот план (отстранување на густы состоини со ела и други сенкољубиви видови, заштита на подмладни јадра и подобрување на структурата на едновозрасни млади состоини,.

Да не се попречува процесот на природна регенерација после предвидените одгледувачки активности, да не се вршат никакви активности во заедниците со евла, да нема никака интервенција на дрвја во близина на реки и потоци и по потреба да се врши нивна реставрација.

Со овие мелиоративни и одгледувачки мерки се обезбедува заштита и унапредување на постоечките шумски екосистеми. Оваа активност има за цел на деградираниите шумски екосистеми да им се овозможи непречен развој и преод во повисок облик. Ќе се изврши евидентирање и обележување на стеблата кои треба да се отстранат заради лошите физиолошки predisпозиции, а кои негативно влијаат врз околните стебла и помладокот, кои им пречат на другите функции на шумските комплекси.

Со селективни прореди ќе се остават стебла кои се најквалитетни и кои ќе бидат носители на квалитетната дрвна маса и прираст и добар генофонд од автохтони видови, а ќе се отстранат стебла суви, трули, со скршен врв, заболени, со широки круни, со предвиден интензитет, стебла кој го попречуваат нормалниот растеж и развој на виталните и перспективни дрвја. Предвидените мелиоративни одгледувачки мерки ќе бидат спроведени во локалитетот „Пелистер“ на живеалишта од бука и молика, локалитетот “Вртушка” на живеалишта од даб, бука и б.бор, и локалитет “Брајчино” на живеалишта од бука и ела.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 15 лица.

3.5.3.1 Отварање на шумите и одржување на патишта

3.5.3.1.1 Одржувањето на шумските патишта во Националниот парк Пелистер

Одржувањето на шумските патишта во Националниот парк Пелистер претставува важна мерка која е потребна за тековното работење спроведувањето на потребните активности и управување со Паркот. Ќе се спроведува во сите три локалитети: „Пелистер, Вртушка, и Брајчино“, согласно со Планот за управување на НП Пелистер 2021-2030 год. континуирано со интервенции на локациите каде што ќе има потреба од истите. Во овај контекст ЈУНП Пелистер, ќе ги превзема сите активности кои се потребни за патиштата кои се во границите на паркот, за кои е таа надлежна и патиштата кои се на границите на паркот или во непосредна близина (Брајчино), а се користат за активностите на истата.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум на ЈУНП Пелистер во соработка со овластено градежна компанија (градежни работи, материјал опрема, плати, гориво).

3.5.3.1.2. Изградба на шумски патишта во Националниот парк Пелистер

Отвореноста на шумата во локалитетот „Пелистер“ е мала, потребно е зголемување на патната мрежа за подобрување на можностите за извршување на мелиоративно-одгледувачките мерки, мониторинг, мерките за ревитализација и реставрација на шумските екосистеми, мерки и следење на состојбата со шумските еко-системи, како и за брза интервенција при евентуални шумски пожари. За потребата на оваа специфична активност направена е стручна анализа на состојбата, извршен теренски увид на локацијата и дозволените активности во зоните, според новото зонирање дефинирано со Планот за управување со ЈУНП Пелистер при што е утврдено дека истите се наоѓаат во зоната за активно управување. Реализирањето на оваа активност ќе се спроведува според развојните документи и соодветните правила и прописи, со цел негативните влијанија како и деградацијата на просторот да се сведат на минимум.

Во целост ќе се почитува Планот за управување на ЈУНП Пелистер од 2021 до 2030 год. и Оперативниот план за петгодишен период од 2020 до 2026 год., (Програма 3 управување со шумски живеалишта и екосистеми) .

Во согласност со Планот за одгледување и заштита на шумите - локалитет Пелистер 2025-2034, во текот на 2026 година во НП Пелистер, планирана е изградба на еден нов шумски пат во локалитет “Пелистер” и санирање на постоечки шумски пат во локалитет “Брајчино” и “Вртушка”

- Трасирање на нов шумски пат, во должина од 800 метри, во локалитет "Пелистер" – во оддели 69 пододдел а и оддел 70 пододдел а.

Отварањето на новиот шумски пат, кој претставува продолжување на веќе постоечки шумски пат, ќе се изврши со цел мониторинг на флора и фауна, заштита од пожари и извршување на одгледувачки мерки како: отстранување на суви, трули, заболени и стебла со скршен врв.

Исто така од висок интерес е за заштита во зоната на активно управување, за поголеми

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

управувачки интервенции, со цел реставрација, ревитализација и рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи на пределот.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум на ЈУНП Пелистер во соработка со овластена градежна компанија (градежни работи, материјал опрема, плати, гориво).

3.5.4 Одржливо користење на шумите во приватна сопственост

ЈУ НП Пелистер, врз основа на член 92 од Законот за шумите („Сл.весник на РМ„ бр 64/09, 24/11, 53/11, 25/13, 79/13, 147/13,43/13, 160/14, 33/15, 44/15, 147/15, 07/16 и 39/16), има право на администрирање (одгледување, заштита и користење) со шумите во приватна сопственост.

Во тој контекст Управата на Паркот за сопствениците на парцелите, шумите кои се наоѓаат во приватна сопственост на територијата на Националниот парк Пелистер (потпелистерските села Трново, Магарево, Дихово, Ротино, Цапари, Маловиште, Ѓавато, Братиндол, Долна Бела Црква, Горна Бела Црква, Козјак, Кажани, Нижополе, Грнчари, Љубојно, Брајчино), обезбедува одредени услуги. Услугите се однесуваат на сечење на огревно дрво (маркирање, издавање на документи – испратница за превоз на посеченото огревно дрво и сл.). Кај приватните сечи, претежно станува збор за огревно дрво, бидејќи во мал процент од парцелите-шуми во приватна сопственост има потреба за сеча на техничка маса.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 8 лица (опрема, плати, гориво).

4. ПРОГРАМА 4: Управување со културно наследство

Културното наследство на Националниот парк Пелистер е разновидно од археолошки локалитети, рурална архитектура, цркви, манастири, духовна култура. Во близина минувал античкиот пат Via Ignatia со многу попатни станици, линијата на Македонскиот фронт од Првата Светска војна и тука било и средновековното јадро на средновековното Македонско царство на Самуил.

Програмата за управување на културното наследство пред сè се однесува на заштита на селото Маловишта, кое се смета за автентично наследство на влашката култура, со уникатната просторна структура, со видливо издвоени маала, тесни улици, убавото природно опкружување и разновидноста на куќите.

Управата за заштита на културното наследство во текот на 2020 година донесе Решение со кое Руралната споменичка целина Маловишта се прогласува за значајно културно наследство. И поради тоа, но како и досега, НП Пелистер и во 2026г., но и во наредните години ќе настојува да се зачува традиционалниот изглед на селото Маловишта. За исполнување на оваа цел Управата

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

на Паркот се залага кај надлежните органи да се донесе “Детален урбанистички план за село Маловишта”.

Со оглед на тоа дека автентичната архитектура на селото Маловишта претставува специфично културно наследство, сите активности и во 2026 година ќе се извршуваат во консултации, соработка и стручна поддршка од страна на НУ Музеј и Завод Битола и со Министерството за култура – Управа за културно наследство, како стручен и надлежен орган за вршење на работите од областа на културното наследство. При тоа ќе се инсистира на почитување на традиционалните форми и градежни материјали при изградаба на нови или реконструкција на стари објекти.

За промовирање на културното наследство ЈУ НП Пелистер ќе организира истражување и собирање на стари фотографии и информации низ литературата од кои може да се добие увид во традиционалниот живот на населението во потпелистерските села, со кои ќе се организираат изложби на фотографии.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на ЈУ НП Пелистер, ангажирани 2 лица (опрема, плати, гориво).

5. ПРОГРАМА 5: Развој на одржлив туризам и рекреација

Националниот парк Пелистер поседува значајни природни и културни вредности, кои претставуваат солидна основа за развој на еколошки одржлив туризам.

Програмата е усогласена со: Националната стратегија за биолошка разновидност со акционен план, Национална стратегија за природа, Национална стратегија за туризам, Просторен план на Република Северна Македонија, Просторен План за НП Пелситер, Закон за заштита на природа.

Потпрограма 1: Валоризирање на туристичките простории за развој на одржлив туризам во НП Пелистер и блиската околина

5.1.1 Информативен центар во НП Пелистер

Информативниот Центар (ИЦ) на НП Пелистер, покрај промоцијата на природните и културни богатства има и едукативна функција, обезбедува промотивни и едукативни материјали, кои се достапни на сите категории на посетители, при што го подобрува квалитетот на посетата во Паркот. Во 2026 година ќе продолжи надоградувањето и надополнувањето на ИЦ со нови содржини и елементи, и тоа:

- Преуредување на изложбена поставка со нови посоефицицирани елементи, фотографии со ендемските и карактеристичните видови на флора и фауна, која поставка ќе може да се вклопи во симултаното преведување на содржините на повеќе јазици, наменети за посетителите.

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Организирање на фото изложби со мотиви од НП Пелистер
- Дополнување на постоечката поставка на препарирани животни
- Осмислување на интерактивни дигитални презентации на природните и културните вредности на Паркот
- Изработка на мобилни апликации за НП Пелистер достапни со интернет
- Инсталирање на посебен софтвер со преведени содржини на странски јазици, за да можат да се селектираат и јазикот и содржините според желбата на посетителите
- Организирање на семинари и тематски работилници
- Користење на просторот за активностите на реализација на Проекти на НП пелистер или други субјекти
- Организирање на најмалку два настани во делот на промоција и развој на Туризмот на Пелистер и поширокиот регион
- Завршување и ставање во функција на нов објект - настрешница во склоп на Информативниот центар, кој е во завршна фаза на изработка и ќе се користи за послужување на кафе и чај за посетителите.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените во Информативниот центар на Националниот Парк Пелистер, ангажирани 2 лица (опрема, материјал, услуги, плати, материјални трошоци, набавка на стоки за продажба).

Потпрограма 2: Развој на услуги за туристите

5.2.1 Организирање на водичка служба

Организирањето на водичката служба како потреба произлезе од барањата пред сè на странските посетители. Со оглед на тоа дека не се работи за обични водичи туку обучени лиценцирани планински водичи со посебни познавања и способности.

Со оглед на неможноста од редовите на постојниот персонал да биде подобрена оваа функција, ќе бидат склучени договори за ангажман на овластени и лиценцирани водичи при посетата на организирани групи, кои од НП Пелистер ќе побараат, или од наша страна ќе им биде понудена таква услуга.

Во рамките на оваа активност ќе биде изработена програма во која ќе бидат понудени повеќе можности за туристички тури и обиколки, групирани по тежина, времетраење, индивидуални и групни, базирана на евидентираниите и означени патеки во НП Пелистер.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените во Информативниот центар на НП Пелистер, ангажирани 2 лица (плата, гориво).

Потпрограма 5: Валоризирање на туристичките простории за развој на

одржлив туризам во НП Пелистер и блиската околина

5.5.1. Промоција на Паркот како туристичка дестинација на Балканот

Целта на оваа Потпрограма е континуирано и квалитетно промовирање на НП Пелистер на националниот и меѓународниот пазар како туристичка дестинација, преку учество на саеми и конференции, доколку за тоа има финансиски можности, со подготовка на нови или збогатени пропагандни материјали, преку печатени и електронски медиуми, како и соработка со туроператори и туристички агенции за вклучување на НП Пелистер во нивните туристички понуди.

Промоцијата на НП Пелистер преку електронските медиуми, првенствено преку социјалните мрежи, како најактуелен и воедно најдостапен начин на промоција и презентација, и во 2026 година интентивно ќе се користи и тоа преку официјаната веб страница, фејсбук профилот, youtube каналот како и страната на Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот во РНМ.

ПР промоција: Во тек е изработка на 2 видеа (промоција на конзервациски мерки за вид Corn Crane (Срех срех- Прдавец) и туристичка понуда за адреналински парк), Флаер (Биодиверзитет НПП/Corn Crane (Срех срех), Авантуристички парк), гпс мапи за патеки и објекти во НПП. Промоција на биодиверзитетот и адреналинските можности кои се промовираат во НПП. Активноста ќе се реализира преку проектот **ЗА ПЕЛИСТЕР**, финансиран од МЖСПП.

За подобра промоција на вредностите на Паркот потребно е во 2026 година да се испечатат нови промотивни материјали на англиски, македонски и албански јазик, кои ќе бидат дистрибуирани до Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот на РМ како и до туристичките агенции низ државата, и ќе се направат дополнителни активности за воопоставување соработка со истите, за вклучување на НП Пелистер и Информативниот центар во нивните туристички понуди.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на Информативниот центар, ангажирани 3 лица (патни трошоци и трошоци за саем, печатење на пропагандни материјали).

5.2 Потпрограма 2 Развој на туристичка инфраструктура во НП Пелистер

5.2.1 Одржување и изработка на туристичка инфраструктура и попатни содржини

Како и секоја година така и во текот на 2026 ќе се оджува постојната и ќе биде поставена и дополнителна инфраструктура во Паркот и тоа преку:

- Адреналинските активности во Националниот парк Пелистер се збогатени со ЗИП линија на локација Голема Ливада. Активностите кои треба да се спроведат со Проектот ЗА ПЕЛИСТЕР е изградба на објекти и уредување на локации. Со таа цел ќе се овозможи целосна понуда на посетителите и можност за користење на екосистемски услуги (наплата на влезници) од туризам. **Активноста ќе се до реализира преку проектот ЗА ПЕЛИСТЕР, финансиран од МЖСПП.**

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Изградба на мали придружни објекти во рамките на Адреналинскиот парк (локации: ЗИП линија и Инфоцентар)
 - Објект (куќарка дрвена) за опрема – во завршна фаза
 - Опрема за куќарка за наплата на влезници и сувенири за зип линија (дограма, маса, столици, внатрешна изолација),
 - Настрешници ,
 - Клупи и маси ,
 - уредување на пат и паркинг, локација рекреативниот дел на Голема ливада и
 - уредување и ревитализација на велосипедска патека од с.Брајчино – Големо Ливада 30 километри
- Изработка на потребната урбанистичка документација за Урбанистички план вон населено место за локалитетите КП 245/1, Голема Ливада - 5,3 ха и КП 22, Маловиште – 1,23 ха, која треба да биде остварена во 2026 г. со обезбедување градежна дозвола за развој на нови форми на сместување и рекреација за тие две локации. Потребно е да се изврши пренамена на земјиштето, со цел да се може да се оствари аплицирање на идни отворени повици од фондации или јавно приватно партнерство.
 - Адреналинскиот парк (проект преку IPA-CBC) адреналинска патека за деца и возрасни околу Информативниот центар и zip-line адреналинска патека-лизгалка и ферата ќе бидат во комплетна употреба во 2026 година.
 - Арборетумот финансиран од ЕУ, кои средства ги обезбеди МЖСПП. Посадени се предвидените садници пренесени од други простори на НП Пелистер и ќе се оддржува во текот на 2026 година.
 - Оддржување на пешачките и велосипедски патеки ќе се спроведуваат и во 2026 година. Активностите ќе се спроведуваат на следните патеки: Патеката по Камењарот, да се доопреми со фото-паноа Историската патека патека, довршување на активностите на велосипедската патека Инфоцентар – Големо Езеро – Брајчино, посебно на брајчинската страна.
 - Училници на Детската патека и локација Ластојчин камен, Паркот планира да ја возобнови училницата на отворено покрај Детската патека и да изгради нова кај место викано Ластојчин камен кои ќе бидат наменети за едукативни активности за најмладите посетители. Овие училници ќе служат како простор за организирање работилници, часови во природа и интерактивни активности, каде што децата ќе имаат можност да учат за биодиверзитетот, екосистемите и важноста на заштитата на природата.
 - Летниковец на Јоргов Камен, на популарната локација Јоргов Камен, ќе се постави летниковец кој ќе обезбеди удобен простор за одмор и релаксација на посетителите. Летниковецот ќе биде изработен од еколошки материјали и ќе се вклопува во природната околина, овозможувајќи посетителите да уживаат во панорамските погледи и свежиот планински воздух.

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

- Паркот врз основа на планот за оддржување на истичката инфраструктура за тековната година ќе предвиде реновирање и на останатите локалитети во паркот.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените на Информативниот центар во НП Пелистер, ангажирани 3 лица (опрема, плати, гориво, ангажирани стручни лица).

Потпрограма 3: Систем за мониторинг на посетители во НП Пелистер

5.3.1. Мониторинг на посетители во Националниот парк Пелистер

Националниот парк Пелистер во 2026 година предвидува активности во Потпрограма Систем за мониторинг на посетители во НП Пелистер. Унапредувањето на системот за мониторинг на посетители во НП Пелистер ќе се извршува преку:

- Следење на состојбата со бројот на посетители и нивното искажување на мислења во врска со Паркот, преку постојано анкетање на посетителите, особено на оние кои го посетуваат Информативниот центар.
- Изработка на софтверска програма за надгледување на посетителите и контрола, со што би се минимизирале негативните влијанија, опрема добиена со проектот кој НП Пелистер го има добиено преку ИПА програмата (Грција-Македонија) под наслов „I-TOUR“.
- Согласно истиот проект од ИПА, во поглед на подобрување на квалитетот на информирање на посетителите на Информативниот центар веќе е инсталирана опремата за симултан превод за информирање на посетителите на Инфоцентарот на неколку јазици. Со тоа запознавањето на посетителите со вредностите на Паркот ќе биде подигнато на повисоко ниво и ќе им биде овозможено квалитетно информирање за природните богатства на Пелистер.
- Со добивањето на опремата во текот на 2026 година треба да бидат подготвени тематски програми за обиколка на Паркот, за водење на групи со користење на симултан превод, по Историската, детската патека, или други патеки за кои посетителите ќе пројават интерес.
- Поставена е мрежната поврзаност преку ви-фи сигнал за покривање на целата територија на паркот, и се подигне степенот на безбедност и ориентација во полза на посетителите. Во текот на 2026 на повеќе точки во паркот можат да се поврзат со ви-фи сигналот и да добијат неопходни информации, или да побараат некаква помош за ориентација, во случај на повреда или сл., од Управата на Паркот.

ПРОГРАМА 6: Локален развој (со акцент на одржување на

традиционалните стопански дејности)

Потпрограма 1 Активно учество на локалните заедници во управувањето со Националниот парк Пелистер

6.1.1 Локални заедници

Соработката со локалната заедница и локалниот развој на населението останува една од приоритетните активности на управувањето со НП Пелистер. Како во изминатиот период така и во наредната година, Управата на Паркот доследно ќе ја спроведува политика на вклучување на локалното население во извршувањето на редовните и сезонските активности на работата на Паркот, се разбира, во рамките на можностите.

Локалните заедници редовно се присутни во активностите Советот на засегнати страни при подготовка на МЕТТ 4 Алатката.

Покрај редовни вработувања (чувари и друг технички и стручен персонал) Паркот обезбедува и сезонска работа за голем број жители од с. Маловишта и селата кои се на границата на Паркот, во редовните, но и во дополнителните активности во шумите, собирање на семе и шишарки од молика, ела и бел бор, земјени и други градежни интервенции и зафати, сезонско зајакнување на чуварската служба, гаснење на пожари и сл.

Исто така, Управата на Паркот покажува разбирање и флексибилност во искористување на некои од природните ресурси, особено боровинката, смреката, повеќе лековити растенија и сл., кои локалните жители редовно ги собираат и продаваат, со што остваруваат приход кој има големо значење во ублажување на невработеноста и сиромаштијата.

ПРОГРАМА 7: Информирање, подигање на јавната свест и образование/ едукација

7.1.1. Изработка на нова веб страна

Паркот е во завршна фаза во изработката на нова веб страна и развивање на стратегија за социјални медиуми: фејсбук, инстаграм, тик-ток, 360 view point. Изработката на новата веб-страна и социјалните медиуми имаат за цел да обезбедат модерен, функционален и интерактивен дигитален простор кој ќе ги задоволи потребите на корисниците и ќе го подобри присуството на ЈУНП Пелистер на интернет. Новата веб страна и социјалните медиуми ќе обезбедат модерен и атрактивен визуелен изглед кој ќе го рефлектираат брендот Пелистер (#pelisteronemountainonelove)

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

Одговорно тело за спроведување: Стручниот колегиум со внатрешни кадри и надворешни соработници.

Потпрограма 1: Обезбедување на информации

7.1.1 Информирање на јавноста

Во текот на 2026 година, со донесувањето План за управување со Националниот парк Пелистер (2021-2030) и вклопување во него на Планот за управување со Натура 2000, ќе се утврдат и нови и неопходни содржини за најважните мерки и активности кои тој план ќе ги предвиди.

Во текот на јавните расправи за новиот План за управување, јавноста беше запознаена за видовите, живеалиштата и видовите на птици за кои ќе треба да се спроведуваат мониторинг и мерки за конзервација во НП Пелистер, и согласно тоа, ќе се подготват материјали и содржини за подигање на јавната свест и запознавање на пошироката јавност со улогата на Паркот во заштита на биодиверзитетот.

Потпрограма 2: Односи со јавноста и јакнење на јавната свест за Паркот

7.1.2. Активности за одржување на посебни настани

Секоја година на територијата на НП Пелистер се организираат посебни настани во соработка со МЖСПП, заинтересирани страни, здруженија на граѓани како и со локалното население:

- Поддршка на **Екстрим Бајк** - велосипедска активност организирана од неколку екстрим бајк-клубови, треба да продолжи да се организира и во 2026, со поддршка на ЈУ НП ПЕЛИСТЕР и други спонзори.
- Поддршка на **Пелистер Ultra-Trail Marathon**-интернационален настан во планинско трчање, организиран за август 2026 година.
- Организирање на **Светски ден на биолошка разновидност**, во соработка со МЖСПП.
- Организирање на **Ден на екологијата**, во соработка со МЖСПП.
- Организирање на **„Ден на планетата земја“**, во соработка со МЖСПП.
- Организирање на тематска работилница **„Ден на заштитата на животната средина“**
- Поддршка при организацијата на традиционалниот **„Марш на Муратот“**.
- Поддршка при организацијата на **Планинарски Марш** организиран од планинарското друштво „7 Мај“ од Битола.
- Поддршка при организација на прославата во с. Маловиште, по повод **празникот на „Св Ана“**.
- Организирање на едукативни работилници со локалните основни училишта.
- Поддршка при организација на СКИ-ТУРНО Куп на Федерација за планинарство на

7.2.3. Информирање и подигање на јавната свест

Во областа на информирањето и подигањето на јавната свест НП Пелистер во 2026 год., предвидува:

- Организирање на јавни расправи за вредностите на Паркот, а во врска со Студијата за ревалоризација на вредностите, Планот за управување и Нацрт Просторниот план на НП Пелистер.
- Организирање на информативни средби со локалните заедници и јавноста за запознавање со значењето на мрежата Натура 2000.
- Препечатување на дел од постоечки информативни материјали, и/или изработка на други, согласно потребата.
- Изработка на брошура со цел да се промовираат постојните и новите патеките низ НП Пелистер со детални информации за должината, тежината на истите како и атракциите кои притоа можат да се видат.
- Организирање на трибини и форуми за актуелни теми од областа на заштитата на животна средина, значењето на Натура 2000 и заштитата на културното наследство во Паркот.
- Организирање на едукативни работилници со локалните основни училишта.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и останатите, ангажирани 5 лица (трошок за организирање на трибини, печатење на материјали, плати, гориво).

Потпрограма 4: Еколошко образование

7.4.1 Образование и едукација

Во текот на 2026 година, Информативниот центар на Националниот парк Пелистер ќе спроведува сеопфатна програма за воспитно-образовни активности, насочена кон унапредување на еколошката писменост и зајакнување на односот меѓу младата популација и заштитените природни подрачја. Посебен фокус ќе биде ставен на воспоставување и продлабочување на соработката со основните училишта од општините Битола и Ресен, со цел континуирано вклучување на учениците во едукативни активности поврзани со природното и културното наследство на Пелистер. Преку оваа програма се предвидува продолжување и надградба на веќе започнатите

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

активности со училиштата со кои постои воспоставена соработка, како и проширување на мрежата на образовни институции вклучени во еколошката едукација. Активностите ќе бидат реализирани преку различни форми на формално и неформално учење, прилагодени на возраста и интересите на целните групи.

Во рамките на програмата ќе се организираат интерактивни едукативни активности за ученици, кои ќе вклучуваат практична настава во природа, тематски еко-работилници и учење преку искуство. Преку директен контакт со природната средина, учениците ќе стекнат знаења за биодиверзитетот, екосистемите, природните ресурси и значењето на нивната заштита, со што ќе се поттикне развојот на одговорно однесување кон животната средина.

Дополнително, ќе се развијат и спроведуваат тематски едукативни програми и водени прошетки на одбрани природни и културни локации во рамките на паркот. Овие активности ќе овозможат запознавање со карактеристичните растителни и животински видови, како и со историските и културните вредности на подрачјето, при што содржините ќе бидат усогласени со релевантните насоки и резултати од Планот за управување со Националниот парк Пелистер.

Во функција на подобрување на информираноста на посетителите, ќе се реализира поставување и обновување на едукативни табли, информативни панели и знаци на повеќе локации со зголемена посетеност. Овие содржини ќе обезбедат јасни и пристапни информации за природните особености на паркот, а ќе се воведат и нови интерактивни едукативни елементи на места со висок едукативен и туристички потенцијал.

Програмата предвидува и изработка на различни едукативни и промотивни материјали, како брошури и информативни публикации, кои ќе бидат дистрибуирани во образовните институции, туристичките пунктови и други релевантни локации. Материјалите ќе бидат прилагодени за ученици, наставен кадар, студенти и пошироката јавност, со цел зголемување на свеста за еколошката вредност и значењето на Националниот парк Пелистер.

Во текот на годината ќе се продуцираат и видео содржини со едукативно-промотивен карактер, преку кои ќе се прикажат клучните природни, биолошки и пејзажни вредности на паркот. Овие материјали ќе придонесат кон подобра визуелна презентација на Пелистер како значајно заштитено подрачје од национално и меѓународно значење.

Во соработка со организации од граѓанскиот сектор, ќе се организираат едукативни часови во природа, кои ќе се реализираат директно на терен. Овој пристап ќе овозможи активно учење преку истражување и набљудување, при што учениците ќе ги поврзат теоретските знаења со реални природни процеси и појави.

Дополнително, ќе се развијат специјализирани едукативни програми и еко-туристички пакети, наменети за различни категории посетители, вклучувајќи семејства, ученици, студенти и истражувачки групи. Овие пакети ќе комбинираат едукативни и интерпретативни содржини со цел промовирање на одржливо користење на природните ресурси и подигнување на јавната свест за заштитата на животната средина. Во рамките на програмата ќе се организираат и јавни презентации посветени на улогата

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

на Националниот парк Пелистер како пилот подрачје во рамките на мрежата Натура 2000. Преку овие настани ќе се презентираат информациите за заштитените живеалишта, видови и птици, како и значењето на Пелистер во контекст на европската и глобалната мрежа на заштитени подрачја.

Севкупно, планираните активности имаат за цел долгорочно унапредување на еколошката свест, зајакнување на едукативната улога на паркот и воспоставување стабилни партнерства со образовни институции и релевантни организации.

ПРОГРАМА 8: Раководење, управување, финансирање и администрација

Управување со НП Пелистер

Управувањето со Националниот парк Пелистер како основна активност и законска обврска, се реализираше со имплементирање на Планот за управување и со Годишните програми за заштита на природата кои ги пропишуваа посебните мерки и активности за заштита на карактеристичните природни вредности во Националниот парк Пелистер и изворната состојба во која тие се наоѓаат, поради кои просторот се стекнал со статус на природно наследство.

Донесен е План за управување со Националниот парк Пелситер (2021-2030), со оглед на тоа дека на досегашниот План за управување беше изготвен за периодот 2006 – 2015 година е изминат, спроведена е научно-истражувачката активност и е изработена Студија за валоризација/ревалоризација на вредностите во НП Пелистер.

Управувањето со Националниот парк Пелистер целосно е подредено во функција на барањата и задачите кои произлегуваат од Планот за управување. Ќе се спроведат и потребните нови методи на управување, особено во делот на мониторингот и заштита, а се очекува за таа намена да бидат усвоени и Правилници кои ќе ги предложи и донесе МЖСПП.

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на ангажирање на надворешни соработници и поддршка од кадарот на НП Пелистер. *Потребни финансии се обезбедени од Фондацијата ПОНТ.*

Потпрограма 8.1 Институционално зајакнување на Јавната Установа

8.1.1 Раководење и администрација

ЈУ Националниот парк Пелистер има мотивиран и професионален кадар кој овозможува ефикасно и одговорно управување. Стратешките насоки за подигнување на капацитетот за управување на Управата на НП Пелистер произлегуваат директно од Визијата за иднината на Паркот која беше дел од претходниот План за управување, а ќе биде ревидирана и повторно донесена со План за управување со Националниот парк Пелситер. Во основа, целта е Паркот да се управува на ефикасен начин и во согласност со обврските што ќе произлезат од Новиот План за управување, Сатутот на ЈУ НП Пелистер и Систематизацијата на работните места, согласно законските регулативи.

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

Во насока на квалитетно и професионално управување, Директорот на Паркот донесе нова систематизација на работните места, со организациона структура прилагодена кон новиот приод на управување со Паркот, согласно Законот за вработените во јавниот сектор ("Службен весник на Република Македонија" бр. 27/14 и 199/14), и Законот за административни работници (Сл. Весник бр. 27/14, 199/14, 48/15, 154/15 и 5/16).

Со цел да се адаптираме на новите предизвици и развојот на паркот, ќе биде извршена измена на актуелниот статут на ЈУНП „Пелистер“, со што ќе се направат соодветни промени и усогласувања со новите законски прописи и потребите на паркот. Истовремено, ќе се изработи нова систематизација која ќе обезбеди подобра организација и распределба на ресурсите во рамките на паркот и ќе се спроведува годишниот план за вработување за 2026 за кој е добиена согласност од МИОА.

Одговорно тело за спроведување: ЈУНПП.

8.1.1 Обука на вработените

Во рамките на реалните можности, ќе бидат поддржани стручните усовршувања на вработените во одделението за заштита на природата, како и во одделението на администрација, преку работилници, семинари, конференции и обуки, при што особен акцент ќе се стави на следните активности:

- обука за справување со пожари и на интервентните групи кои оперираат на територијата на Националниот парк
- едукација на помошно техничкото одделение
- обука за имплементирање на ГИС системот
- обука за спроведување на континуиран мониторинг за постојниот кадар
- обука конзервацијата на биолошката разновидност
- обука за справување со активности од Планот за управување со Натура 2000
- обука за спроведување на новите законски регулативи од областа на сметководствено и финансиско управување
- обука за измени и спроведување на административните процедури во системот за човечки ресурси и администрација
- континуирана едукација и усовршување на постојниот и новиот персонал во Јавната установа Национален парк Пелистер

Одговорно тело за спроведување: Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум и вработените во ЈУНП Пелистер (патни трошоци, котизација).

8.2 Потпрограма: Финансирање

Финансирањето на Националниот парк Пелистер во најголем се темели на самофинансирање, кое произлегува пред се од одржливото користење на природните ресурси. Детален приказ на расходите и приходите со вкalkуирани плати и инвестиционите вложувања се прикажани во Финансискиот План предвиден за 2026 година. (Прилог1).

Развивањето партнерства со други институции заради подготовка на проекти за имплементација на поделни елементи од досегашниот и Новиот План за управување, како алтернативни можности за обезбедување на потребни финансии ќе продолжи и во 2026 година. Дополнителни извори за финансирање на Паркот ќе бидат барани од грантови, донации од национални и меѓународни извори.

Одговорно тело за спроведување. Активноста ќе се реализира од страна на Стручниот колегиум на ЈУ НП Пелистер и соработка со национални и странски организации.

8.3 Ефикасно и ефективно управување со паркот

8.3.1 Планирани активности за соработка / консултации со засегнати страни

Советот на засегнати страни и Научниот совет на НП Пелистер во 2026 година ќе бидат вклучени во активности во проектот **Мониторинг и зачувување на клучните вредности во Националниот парк Пелистер** за 2024-2026 година од ПОНТ фондацијата и изработка на МЕТТ алатка за споредување на зацртаните и остварените задачи во 2026 година.

Во текот на 2026 г. НП Пелистер планира да ја продолжи и продлабочи соработка со меѓународни организации и програми од областа на заштитата на природата и управување со заштитени подрачја и тоа:

- Продолжување на членството во Еуропарк Федерација
- Членување во Асоцијацијата Паркови Динариди - мрежа на заштитени подрачја
- Потпишување и обновување на меморандуми за соработка со домашни и меѓународни невладини и владини организации
- НП Пелистер во текот на 2026 г. планира да ја продлабочи соработката:
- ✓ Со локалната самоуправа во Битола и Ресен за сите прашања кои се важни за заедничко делување
- ✓ Со локалното население во село Маловиште и потпелистерските села околу Паркот
- ✓ Со регионални и меѓународни организации и институции кои изразуваат интерес за паркот, а со цел изработка на заеднички проекти
- ✓ Со Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот на РМ за заедничка промоција на

Годишна програма за заштита на природата за 2026 година

туристичките и културните вредности на националниот парк

- ✓ Со локалните и регионалните туристички агенции како и
- ✓ Со организирање на состаноци со засегнатите страни, планинарски друштва, образовни институции и други граѓански здруженија.

III Тековни проекти

1. **Фондација ПОНТ, проект Мониторинг и зачувување на клучните вредности во Националниот парк Пелистер 2024-2026 година**

Со **Мониторинг и зачувување на клучните вредности во Националниот парк Пелистер (Monitoring and conservation of key values in Pelister National Park)** се овозможува кофинансирање од ПОНТ за покривање на оперативните трошоци поврзани со имплементацијата на новиот План за управување за Националниот парк Пелистер. Целите и резултатите презентирани во проектната апликација се изведени од Планот за управување со некои мали прилагодувања.

Целта на овој проект е да се постигне систематската и постепена транзиција од профитно ориентирано кон управување со шумарство водено од зачувување што ќе бара длабоки промени во моделот за финансирање на зачувувањето на Јавната установа Национален парк Пелистер и развој на нови вештини и капацитети за достигнување целите на управување утврдени во новиот план, со фокус на мониторингот на биолошката разновидност, едукацијата за животната средина и управувањето со посетителите.

ЈУ Национален парк Пелистер Битола

Битола, февруари 2026

Директор
Иванчо Тошевски
